

Saatteeksi

Jäsenten ja ystäviemme jälleen talkoilla kokoon saattaman vuosikirjan aiheeksi kasautui kuin luonnonvoimana eri suunnilta lennähtäneitä Tukholman olympialaisten 100-vuotispohdintoja.

Seurasimme kansainvälistä esimerkkiä, joka tosin näyttää rajautuneen Suomeen ja Ruotsiin. Mutta oli olympiakesän muistajaisiin syynsäkin. Tukholman kisoja on pidetty ensimmäisinä oikeina olympialaisina ja Hannes Kolehmainen sekä toista kisojen tähteä, moniottelija Jim Thorpea ensimmäisinä nykyaikaisina urheilusankareina.

Riidatonta ja itsestään selvää tämä ei kuitenkaan ollut. Lauri Keskinen kuvaa artikkelissaan brittien ja jenkkien kärhämää urheilun eetoksesta akselilla amatöörien fair play vastaan häikäilemättömän voitontahtoinen valmennus.

Tähän miinakenttään osuivat myös Hannes Kolehmaisen askeleet. Suomalaisjuoksija harjoitti amatööriurheilua ammattimaisesti. Rahapalkkioistakin huhuttiin, ja ne johtivat all round -urheilija Jim Thorpen (etniseltä nimeltään Wa-Tho-Huk) mitalien mitätöimiseen.

Yksi tuolloisten kiistojen aihe oli erikoistuminen. Siinä Pierre de Coubertin asettui tukemaan spesialisteja, esimerkkinään juuri Kolehmainen Tukholman juoksuineen. Myös tieteellisen valmentautumisen de Coubertin oli valmis hyväksymään.

Kansainvälinen olympiakomitea oli paronien ja kenraalien miehittämä järjestö, jonka juuret olivat syvällä 1800-luvun hoviyhteiskunnassa. Pövellään komitea elätti kuitenkin kyytä – modernin teollisen yhteiskunnan kaikkinielivää kilpailun periaatetta.

Tämä historian ironia oli sukua sadan vuoden takaiselle Wienin ”tanssivalle kongressille”, joka pyrki palauttamaan Euroopan Ranskan vallankumousta edeltäneeseen harmoniaan. Työ oli kuitenkin turhaa, siitä kertoi kongressin vallannut muotitanssi valssi. Tanssiva pari oli irtautunut yhteisestään, kaikkia sitovasta koreografiasta ja haki omia itsenäisiä liikeratojaan.

Menuettiin ei ollut enää paluuta. Ihmisen yhteiskunnallinen ruumis oli peruuttamattomasti muuttunut.

Myös Tukholman olympialaisissa sääty-yhteiskunnan perinnön vaalijat yrittivät vastarintaa eli säädellä ennätysten ja rajojen rikkomisen kulttia.

Samana olympiavuonna ilmestyi Maiju Lassilan hupailu *Rakkautta*, jota voidaan pitää ensimmäisenä suomalaisena urheiluromaanina, vaikka urheilusta ei siinä kovin montaa riviä olekaan.

”Pidättekö yleensä urheilusta”, lyseolainen Petteri utelee romaanin päähenkilöltä, Maiju-neidiltä, ja tarkentaa olevansa ”kohtuullisten suoritusten kannalla”.

Petterin lajeja ovat keskimatkat, joilla hän ei suinkaan tähtää vain tuloksiin. Tärkeää on myös ”jalkojen liikeratojen kehittäminen”.

Huumorin varjolla Lassila teki osuvia merkintöjä ajastaan.

Tanskalainen urheilusosiologi Henning Eichberg on jakanut eurooppalaisen ruumiinkulttuurin kolmeen epookkiin eli koodistoon: talonpoikais-töväenluokkaisiin koetuksiin, säätyläiseen tilan (ja samalla itsensä) hallintaan sekä teolliseen ajan voittamiseen. Ne ottivat toisistaan mittaa Tukholmassa.

Taustoiltaan töväenluokkaisten Kolehmaisien veljesten sekä myöhemmin Paavo Nurmen ja Ville Ritolan oli helppo hypätä kansanomaisten mittelöiden parista moderniin ennätysurheiluun ilman huolta jalkojen oikeista liikeradoista.

Saa irvistää, oli Tahko Pihkalan persoonallinen avaus suomalaisessa urheilemisen koodissa.

Pisimpään rajojen rikkomisen ja itsensä hallinnan ristiriita on kytenyt voimistelun kaltaisissa arvostelulajeissa. Heikki Savolainen asettui suoritusvarmuuden kannalle sirkusmaista temppuilua vastaan ja sai maksaa siitä hopeamitaleillaan. Vaaka oli tuomittu häviämään helikoptereille, jotka nekin on yhä tehtävä telineen molemmissa päissä.

Millaisia kysymyksiä olympialaisten satavuotishistoriasta voitaisiin nostaa tälle päivälle? Ovatko urheilun rakenteet kunnossa? Onko *citius – altius – fortius* kestävä periaate? Onko kilpailukyvyistä tullut globaalien talouden ainoa merkitsevä arvo?

Voimistelua käsitellään oheisen vuosikirjan kahdessa artikkelissa. Esitelmemme myös emäseuramme elämäkertaprojektia. Ja mitä olisivat toimijat ilman tilaa ja sosiaalisia yhteisöjään, seuroja. Aloitamme kuitenkin urheilun välinehistorialla, suksista – päättymässä olevan designvuoden merkeissä.

Esa Sironen

Heikki Roiko-Jokela